

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ecclesiastica Hymnodia Libri Tres

Secchi, Anacleto

Antverpiæ, 1634

Cap. V. Oculorum curiositas arcenda à choro.

[urn:nbn:de:hbz:1-45942](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:1-45942)

rosos, à quibus nil potuit obtinere, vel numquam, vel admodum rarò aggredi audebit iidem tentationibus. Si importunus hostis nihilo feciùs à suggestionibus desistet, animo tamen non cadat deuotus animus, sed opus prosequens patienter sustineat pugnam, inde vberiores meritum fructus reportaturus.

CAPVT V.

Oculorum curiositas arcenda à choro.

*Oculorum
aspectus
euagationes
fouet.*

NOVERVNT omnes Hymnodia professores, quanta oriuntur damna ex oculorum & aspectus licentia, quæ sola, nisi reprimatur, sufficit ad cordis euagationem fouendam, ob multitudinem & varietatem obiectorum quæ offeruntur obtutui. Inter omnes humanos sensus, validior, ad animum spoliandum omni pio affectu, semper ab omnibus habitus & cognitus fuit oculus, qui, teste Ieremia Propheta, deprædatur animam etiam Sanctorum. *Oculum meum deprædatus est animam meam.* Quò fertur oculi obtutus, ferri quoque, imò rapi, animi intentionem, attentionem affectumque, experientia ostendit. Magna vis oculorum ad diuertendum animum, & ferendum extra seipsum, & auertendum à Deo. Hinc diuus Hieronymus in citatum locum Ieremiæ ait: *Interiorem fructum per exteriorem visum perdidit* (vel Propheta, vel populus nomine Prophetae significatus) *per oculum corporis pertulit prædam cordis.* deinde hortatur ad custodiam oculorum, vt mens interior conseruetur ab euagationibus: *Quantalibet grauitate mens*

Thren. 3.

vigea
perfr
quaf
quaq
ctus
hanc
posse
Auer
inuo
clara
ciens
clina
homo
Deus
vacat
terren
sunt
quæ
mater
fuis
ditur
deser
secta
plex
sensi
nem

vigat,

vigeat, carnales tamen sensus pueriliter exteriorius
perstrepunt; & nisi interioris grauitatis pondere &
quasi inuenili quodam vigore refrenentur, ad fluxa
quaque & leuia mentem eneruam trahunt. San-
ctus Dauid, dum Hymnos suos diceret Deo,
hanc etiam à Domino exposcebat gratiam, vt
posset oculos cohibere ab omni exteriori obiecto:

Auerte oculos meos, ne videant vanitatem. Deum
inuocabat custodem suorum oculorum, vt de-
clararet, quòd vix homo sit huic muneri suffi-
ciens. Tanta est naturæ vitiatæ curiositas & in-
clinatio ad circumspiciendum, vt nequeat quasi
homo ex se oculorum impetum continere, nisi
Deus speciali concurrat auxilio. Nec mysterio
vacat illa dictio *vanitatem*. Non dixit obiecta
terrena, sed vanitatem, quia obiecta visus apta
sunt implere animum vanitatibus & leuitatibus,
quæ eum lædunt. Pio huic studio Dauidis sancta
mater Ecclesia seipsam conformans, quotidie in
suis Hymnodijs, quas in ipso diei ingressu aggre-
ditur dum oritur Sol, cuius lux est apta oculorū
deseruire curiositati & procliuitati, illustrans ob-
iecta à nocturnis tenebris antea contexta, sup-
plex Deum exorat, vt sibi dignetur adesse, ne à
sensibus, ab oculis præsertim propriis, offensio-
nem damnumque hauriat, cantans:

Psal. 118.
Oculorum
obiecta ani-
mum im-
plent vani-
tatibus.

Hym. ad
Primam.

*Iam lucis orto sidere
Deum precemur supplices,
Vt in diurnis actibus
Nos seruet à nocentibus.
Linguam refrenans temperet,
Ne litis horror insonet:
Visum fouendo contegat,
Ne vanitates hauriat.*

Gg

Oculi

Oculi ab
Auctore
natura da-
ti ad scien-
tiarum ac-
quisitionem.

Laërt. in
Vita.
Cicero de
Finib. &
Tuscul. 5.

Nemo est
dominus
suorum
membro-
rum.
Mortifica-
tionis stu-
dium ocu-
lorum fre-
num.

Iob 31.

Oculi corporis traditi sunt ab Auctore natura, vt mens faciliùs & citiùs iuuaretur ad scientiarum acquisitionem, si opportunè adhibeantur, vbi & quando est necesse illos adhibere. Si liberti dimittantur absque recti iudicij regimine, tunc non profunt, sed obsunt menti. Sunt quædam humanæ occupationes etiam ad animum spectantes internum, quæ ab oculorum visione damnatum vel saltem impedimentum hauriunt, sicuti oculorum collectio eas mirificè iuuat ac promouet. Omnis contemplatio, siue sit de rebus naturalibus siue de supernaturalibus, meliùs iuuatur oculorum collectione quàm visione. Hinc studiosiores loca quærunt obscuriora & remotiora, ne diuertantur. Democritus, magni nominis Philosophus, vt certius subtiliusque secreta perquiret naturæ, & quàm minimùm animus a cogitationibus abduceretur, sibi ipsi oculos arte quadam sine dolore reddidit cæcos. Cognouerat hic vir cõtemplationi damna ab oculis facta, sed ignorauit, vel potiùs noluit aduertere modum oculorum cohibendi absque cæcitatibus violento ac culpabili remedio. Nullus licitè potest, absque maiori aliqua necessitate, priuare seipsum membrum à Deo obtentis in sui formatione. Potest quilibet homo rationis imperio & studio mortificationis vsum oculorum ad libitum cohibere, quâdo scilicet cognoscit, sibi melius futurum, si non videat, quàm si videat.

De sancto Iob notum est, quòd, vt se ostenderet dominum suorum sensuum, oculorum præsertim, sicuti nouerat ex quo obiecto magis posset offendi, ita sibi met præcepto cauit, ne vñquam in illud oculi obtutus figerent: *Pepigi fœdus cum oculis*

oculis meis, ut ne cogitarem de virgine. Vbi attendenda est connexio cogitationis cum oculorum *Cogitatio-
visione: oculi enim intuitum sequitur statim co-
nes sequun-
gatio cordis, nec ista potest ab illa separari. Fa-
tur oculi
aspectum.*
ciliusq; est homini cohibere usum oculi, ne aspi-
ciat, quàm prohibere cogitationem cordis circa
obiectum ab oculo visum. D. Hieronymus con-
siderans hanc Iobi determinationem pronuntia-
uit: *Vt munda mens in cogitatione seruetur, depri-
mendi sunt oculi quasi quidam raptores ad culpam.*
Habemus iudicium & rationem, quæ possunt
oculis imponere frenum, eosque dirigere, quan-
do videre & quando non videre expedit.

Sicut omni contemplationi prodest oculorum *Contem-
collectio, ita maximè prodest rerum diuinarum
platiui
oculorum
custodia
student.*
meditationi. Vnde illustriores contemplatiui
maximo studio & cura vigilant circa oculorum
curiositatem arcendam, præsertim tempore di-
uinarum precum, ne mens, quæ tota in Deum
debet esse intenta, ab obiectis diuertatur ad inu-
tiles cogitationes. Quæ oculis fiunt obuiam sicut
species sui emittunt & figuras, ita per oculos,
quasi per fenestras, animum ingrediuntur, ut om-
nis docet Philosophia, eumque occupant tanta
vi, ut vix vllus remaneat locus Psalmorum medi-
tationi. Peccat itaq; qui gyrouagis oculis modò
parietes, modò fornicem chori, modò canentes,
modò ingredientes & exeuntes adspicit.

Qui, ut excusationem afferant suæ curiositatis, *Oculorum
dicunt, nullum esse peccatum aut culpam in vsu
curiositatis
libero oculorum, cum eos concesserit Deus ut
excusatio
videamus obiecta, audiant D. Bernardum, qui,
improbatur
D. Bern. de
Gradibus
humil.*
curiositatem oculorum collocans in primo super-
biae gradu, considerat euentum illius stragis,

G g 2 quam

*Curiosita-
ris oculo-
rum dam-
na.*

quam omnes nouerunt in prima nostra parente Heua. Ponit sanctus Pater curiositatis obiectionem ab ipsa Heua factam, deinde respondet dicens suam sententiam: *An non licet oculos qui uolo leuare* (ait Heua) *quos Deus in mea posuit potestate?* (Respondet S. Bernardus:) *Ad quod Apostolus: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Et si culpa non est, culpæ tamen indicium est; & si culpa non est, culpæ tamen occasio est, & indicium commissæ, & causa est committenda. Te enim intenta ad aliud, latenter interim in cor tuum serpens illabitur, blandè alloquitur, blanditijs rationem, mendacijs timorem compefcit; auget curam, dum incitat gulam; acuit curiositatem, dum suggerit cupiditatem: offert tandem prohibitum, & auferit concessum; porrigit pomum, & surripit paradisum.* En quot mala ex libera oculorum curiositate non soli Heuæ, sed omnibus posteris euenisse aduertit S. Bernardus. Non videre præstat magis, quàm videre tempore quarumdam occupationum. Imò forsan aliquando præstaret magis carere omnino videndi facultate, quia talis cæcitas altiora bona cordi conferret, vel saltem non auferret.

*Cæcitas
oculorum
quandoque
utilior
quàm sani-
tas.*

De S. Lutgarde scribit Surius, quòd cæca ex quadam infirmitate digna reddita est frequentioribus altioribusq; diuinis uisionibus quàm antea: & tandem intellexit, se, ob hanc patienter & humiliter toleratam cæcitatem, esse euasuram pœnas Purgatorij post huius vitæ mortalis decelsum; tum etiam plura uisuram in cælis quàm uiddisset, si oculos sanos semper habuisset. S. Hieronymus, qui Didymo cæco vsus erat præceptore in diuinis Litteris, solabatur eum, quia mentis oculos

*Ruffin. l. 2.
Histor.*

oculos clariores haberet ad diuina cognoscenda quam plures alij Doctores, qui oculorum sanitate & acumine gaudebant, eumque cognominabat suum videntem. Hæc eadem beneficia poterit vnusquisque oculorum lumine gaudens obtinere, si nouerit vsum visus opportunè dirigere, quando ad diuinas preces explendas accedere debet.

Maxima grauissimaque experientur damna ij, qui in choro nesciunt mortificationis freno reprimere oculorum pronitatem. Vnica oculorum curiositas, quamuis aliquando minimè studiosa, sed accidentaria, & ex leuitate, sufficit ad animum spoliandum pretiosioribus bonis. Nam occasione vnus incauti obtutus potest amitti cordis attentio, quæ est res tam delicata, vt, omni balsamo pretioso suauior, facili euanescat negotio, ob cuiuslibet leuissimi obiecti occursum. Si casu, dum quis circumspicit, muscæ verbi gratia leuissimus volatus accidat, hic poterit cordis attentionem à diuino Officio ablatam ad se conuertere, occupans cor totum circa aliquam talis volatus circumstantiam, quæ eo tempore, loco & modo videatur singularis. Quod asserimus in musca occurrente, idem euenire potest in aliis obiectis tunc occurrentibus visui. Hinc fortassis ipse Dauid, expertus hanc oculi & cordis affinitatem in apprehendis leuissimis obiectis, studiosè adhibuit in sua ad Deum oratione illud verbum *vanitatem*; significare volens leuiora obiecta, quæ, ob suæ substantiæ paruitatem, proxima sunt vanitati. Hæc quamuis leuissima sint, damna tamen haud leuia, sed graua afferunt. Ablata cordis attentione, præcipui Psalmodiæ fructus, meri-

tum nempe & diuinæ visitationes, facile amittuntur. Nisi statim cognita euagatione studeat psallens ad Deum quem colit redire, actum est de fructibus istis Psalmodiæ. Hoc casu qui circumspexerit, poterit iuste suam deplorare iacturam dicens: *Oculus meus deperdatus est animam meam.*

Thren 3.

Quid credendum est euenire iis qui numquam oculos componunt, sed apertos semper tenent ad omnia obiecta, quæ animum non colligere, sed distrahere sunt apta? isti vtrique nec Deo, nec verborum sensui erunt intenti. Imò si aliquando istis suggeratur apta consideratio circa verba decantata, eam puto curiosam speculationem etiam diaboli astu propositam, quæ incautum psallentem in errore detinebit circumspiciendi: nam inde inferre is audebit, oculorum libertatem nequaquam impedire cordis considerationes & meditationes. En qua decipimur arte à diabolo hoste & à nostris inordinatis passionibus in opere Dei. Quot psallentes putabunt se ab euagationum, quas tempore patiuntur Hymnodicæ, excusatos reatu, quia sibi videntur haud assentiri illis, nihilominus ij seuerè condemnabuntur à diuina Iustitia; quia licet huiusmodi euagationes non fuerint forsitan directè volitæ, oculorum tamen libertas fuit in illis volūtaria, dū ei nullo mortificationis repugnaretur studio, sed mos gereretur.

Modus oculos colligendi, ne diuagentur, multiplex esse potest. Potior est, si recitans oculos fixos tenere studeat in librum Psalmorum, nec patiatur illos amouere ob quamlibet causam, etiam si strepitum audiat: quem modum obseruant omnes attentionis studiosi. De nostro Antonio Pagnio Piscienti accepi à Sacerdotibus fide dignis,

*Recitantes
ex libro oculorum
arcent curiositatem.*

gnis, quòd, etiam ante nostræ Religionis ingres-
sum, quando Canonicus cum aliis in choro pre-
ces persoluebat diuinas, oculos semper in Psalte-
rio defixos teneret, nec vñquam dimoueri eos
pariebatur, vt attentionem ad Deum, quem exo-
rabat & laudabat, tutiorem conseruaret: omnia
enim Dei opera pius vir perfectiori quo poterat
modo studebat explere, vt virtutum & sanctita-
tis culmen, ad quod nitebatur summo studio, ex-
peditiùs obtineret. Magnum adiuuentum ad at-
tentionem affert hæc oculorum intentio ad li-
brum. Hinc summi Pontifices, vt Religiosos ad
hoc remedium adhibendum excitarent, nonnul-
las gratias & Indulgentias concesserunt recitan-
tibus ex libro; præsertim, quia, præter attentio-
nem faciliorem, aliæ etiam inde utilitates deri-
uantur, nimirum certitudo, quòd nihil sit omis-
sum, nihilve deordinatum: quæ certitudo timi-
dioribus magnam tribuit quietem.

Huic similis est alter modus, quem pij animi
obseruant, nimirum oculorum aspectus in ali-
quam piam imaginem. Quantum possideat vir-
tutis, ad animum colligendum in Deum, sacræ
imaginis intuitus ratio & vsus comprobare po-
test. Ratio suadet, obiecta admota potentia ma-
gis eam mouere quàm distantia; & quæ subijci-
tur sensui, maiorem obtinere vim quàm inuisibi-
lia. Cùm simus corpore circumdati, magis affi-
cimur rerum visibilium obiecto quàm solis spi-
ritualibus meditatione cogitatis. Cùm imago
vel Christi Domini vel alterius obiecti diuini
proponitur oculis, faciliùs imprimitur menti
quod obijcitur & repræsentatur per eam imagi-
nem. Vsus etiam piorum suadet eandem rem.

Compend.
Priu. Men-
dic. verb.
Indulg.

Piarum
imaginum
intuitus
plurimas
confert uti-
litates.

Piæ personæ solent deuotas imagines oculis proponere, & in eas obtutum defigere, vt earum auxilio eleuetur animus in Deum, vel in B. Virginem Deiparam, vel in Christum Dominum illis imaginibus aut sculptum aut depictum, & illis obiectis excitatus attentionem resumat, si eam amiserat, vel ardentius continuet, si iam tenebat.

Pia imaginis gestationis mirum exemplum.

Surius in Octobri.

Insigne huius pij vsus exemplum, quod Deus voluit miris signis comprobare, licet aduertere in sancta Hedvige, Ducissa Opulētæ magnæ Poloniæ: quod exemplum maiorem obtinuit vim & auctoritatem ex canonizatione huius sanctissimæ mulieris à Clemente Papa, huius nominis Quarto, peracta. De hac sancta vereque pia Heroïna narratur, quod sicut magno deuotionis & amoris ardore afficiebatur ad B. Virginem Deiparam; ita, ne eiusdem memoria & cultus vniquam ex animo excideret, aut ne saltem languesceret, semper inter digitos manus sibi proposuit deferendam paruum eiusdem sanctæ Dei Genitricis imaginem, vt frequenter in eam oculos figens, excitaretur ad eam colendam, adorandam & diligendam vehementius. Voluit Deus hoc Hedvigis piuum studium tot tantisque mirabilibus signis comprobare, vt nullus dubitandi locus de eiusdem mulieris pietate nobis relinqueretur. Si aliquando ad Hedvigem infirmi ducebantur, vt pro ipsis Deum exoraret, hæc erga eos extendens sanctissimæ Dei matris imaginem, signum benedictionis impertiebat, & omnes confestim sanabantur. Mirabilius forsân illud censebitur, quod, viginti quinque annis post eiusdem sanctæ mulieris obitum, visum est. Dum eius sepulchri inuiseretur, vt de cadaveris statu, post tot annos

sepulti

Imago Virginis Deipara sanitatem largitur infirmis.

sepulti in terra, cognosceretur conditio, cum reliqua consumpta esset caro, sani & integri reperti sunt tres digiti, qui, dum ipsa viueret, imaginem B. Dei matris deferebant. Ne res posset alicui patere oppositioni, inter eosdem digitos reperta est sana & integra imago, quam viuens portabat, infirma numquam dimisit, moriensque ita perstrinxit, vt nulla potuerit vi diuelli; & cum ipsa fuit necessum sepulturæ mandari, vt ex tam illustri signo cognosceremus, Deo Diuisque cælestibus placitum esse hoc obsequium. Hinc inter nostros Religiosos, quos nouimus multos, viget

*Piorum v-
sus adspi-
ciendi in
pias ima-
gines dum
cantant
Officium.*

consuetudo habendi inter librum Breuiarij varias pias imagines, ad cuiusque ingenij & affectus opportunum auxilium, in quibus oculorum intuitus facillimè sistat. Imò intra nostri chori septa, profitemur habere piam aliquam imaginem è loco omnibus conspicuo pendentem, in quam, eleuantes à terra vel à libro oculos, obtutum facillè conijciant. Nec quisquam hæctenus asseruit, se ab huiusmodi piis imaginibus aliquam animi euagationem passum esse, sed omnes fatentur, maxima inde pietatis in Deum & attentionis haurire adiumenta. Posset aliquis, fateor, ex huiusmodi piis imaginibus magnam euagationem segetem haurire, quando scilicet is delineationibus ac coloribus artis animum & oculos addiceret, non autem mysterio in illis figuris proposito: at id non rei visæ vitio, sed videntis est adscribendum aut curiositati, aut leuitati.

*Oculis
clausis
psallere
utile.*

Alij verò soliti sunt oculis psallere clausis dum memoria illos iuuat, qui modus etiam est opportunus, ne mens ab obiectis externis dissipetur, nisi ex alio capite fiat importunus, quemadmodum

G g 5

foret

foret in eo qui est ad somnum procliuis. isti deseruiret potius ad somni indulgentiam quam ad pios affectus. Vnusquisq; eligat ex prædictis modis sibi aptiorem, vt attentionem foueat & auget, oculosque in officio contineat, alioquin plurima alia damna ex eadem oculorum libertate oriri conspiciemus, quæ etiam aliquod scandalum gignere possunt; vti quando ex duorum canentium congressu oculorum alter alterum commouet ad risum, vel aliam grauiorem passionem, quæ nec locum, nec tempus, nec minus decent.

CAPVT VI.

Defectus celeris pronuntiationis.

QVANDO Dauid concinnè & composité Hymnos suos decantauerat, lætitia plenus ita exultabat, ac si obtulisset gratissimas electissimasque hostias, quas nouerat apprimè Deo gratas. Imò nomine hostiarum appellabat suam Hymnodiam, dicens: *Circuini, & immolauit in tabernaculo eius hostiam vociferationis.* Hostiam vociferationis dixit suos Psalmos, quia eos vocata proferebat ac decantabat, coniungens voci externæ internam cordis meditationem & con-

In Dauidis Psalmodia cordis meditatio, vocis prolatio coniungebatur. templationem: non enim sola verborum prolatione contentus canebat, sed quod ore proferebat, corde meditabatur, & quod meditabatur corde, voce canebat, & hac modulata meditatione Deum colebat. Id innuere voluit illo verbo *circuini*, quemadmodum rectè explicat D. Augustinus dicens, circuitum istum non corporis fuisse,